Переднє слово до електронної версії Академічного словника

Серед українських словників минулого століття, що справили великий вплив як на розвиток словникарської справи, так і мови загалом, ставши суттю взірцем, насамперед можна виділити "Словарь української мови" Б.Грінченка, "Правописний словник" Г.Голоскевича, і "Російсько-український словник" (редактори: В.Ганцов, Г.Голоскевич, М.Грінченкова; головні редактори: акад. А.Кримський, акад. С.Єфремов).

Словник Б.Грінченка не раз перевидавався: 1924 і 1925 (двічі фототипічним способом); 1927 – 28 – за ред. С. Єфремова та А. Ніковського з додатком нових матеріалів (т. 1 – 3, літери А – Н; кожному тому передують статті, що висвітлюють історію підготування словника); 1937 – за ред. А. Хвилі із застосуванням тогочасного правопису (без передмови Б. Грінченка; вийшов тільки т. 1, літери А – Ж); 1958 – 59 (фотомех. способом з 1-го видання); 1996 (фототипічне; зі вст. словом О. Тараненка); 1996 – 97 (фототипічне); у т. 2 останніх двох видань додано пропущену в ін. виданнях (крім видання за ред. С. Єфремова та А. Ніковського) частину **Захи́дный – захурча́ты,** написану переважно рос. графікою, видання 1907 – 1909 рр.).

Останнє видання словника Голоскевича побачило світ 2007-го року.

Що стосується "Російсько-українського словника" (відомого також під назвою «Академічний словник»), то, крім того, що 4-й підготовлений том (Р – Я) в свій час знищили, а 3-и томи (А – П), видані в 1924 – 1933 рр., були під забороною, цей словник ніколи не перевидавався, і став на сьогодні великою рідкістю (в Національній бібліотеції ім. В.Вернадського, скажімо, є тільки 1-й том (А – Ж)). А серед двомовних словників йому досі нема рівних. Він містить неоціненний мовний матеріал. Справжній словниковий шедевр. Основне, що можна зазначити, – словник написали не просто великі знавці, шанувальники, оборонці української мови. Укладачі словника – люди з вільним мисленням, українську частину писали, виходячи з суто українських мовних норм, а приклади наводили, не зважаючи особливо на "політичний момент". Це вільнодумство і щонайвищий фаховий рівень, врешті, і є основою знаменитості словника. Відносно мало запозичень з инших мов і часто до них подано напрочуд вдалий український відповідник, не кажучи вже про те, що запозичення улягають нормам української мови. Одним словом без "ноу хау" і т.п. одоробал. Хоч тут і трапляються поодинокі помилки чи спірні слова, але загалом досі словник залишається неперевершеним. Так, серед всього масиву українських слів, лише до десятка активних дієприкметників (пану́ючий, диму́ючий, бракую́чий, початкуючий, керу́ючий, меньшовику́ючий, неіснуючий, непману́ючий, уряду́ючий, праву́ючий), до того ж, у більшості є вдалі синоніми; нема іменників на **-овка** тощо.

І ще. Матеріяли четвертого тому (Р – Я) втрачено, але матеріялу трьох томів (А – П) досить, щоб зрозуміти підходи і норми питомої українскої мови. Словник є зразком для наслідування в укладанні словників, чи може бути взятий за основу в укладанні нового словника (з доданням нового матеріялу і дописанням матеріялу на Р – Я) (подібно до словника Грінченка за редагуванням Єфремова і Ніковського з додатком нових матеріялів). Дописати (дописувати) словника, а заодно розширити (розширювати) наявну частину – мабуть, головне, чому має послужити ця електронна версія. Врешті, "найкорисніші ті книжки, які спонукають читача доповнювати їх" (Вольтер).

На превеликий жаль, досі словник не перевиданий.

Електронне видання “Словника” уможливлено завдяки частковій підтримці Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці з Фонду ім. Івана Романюка”.

І залишається сподіватися, що з часом в українців заведуться гроші, щоб вийшов ще книжний варіянт ☺.

Компакт-диск підготували у київському видавництві «К.І.С.». Оцифрував текст словника Олександер Телемко (знаходитимете помилки – пишіть: kuvalda@kis.kiev.ua), організаційну роботу виконав Юрій Марченко. Інтернет-версію (www.r2u.org.ua) розробив Андрій Рисін.

Окрема щира подяка О.Кочерзі, В.Кубайчуку, В.Старку. Саме завдяки їхньому сприянню електронні варіянти словника дійдуть до читача.

Крім Академічного словника на диску розміщені інші словники та посібники.

Олександер Телемко